8e JAARGANG No. 8 AUGUSTUS 1936

DE WANDELAAR
GEILLUSTREERD MAANDBLAD

GEWIJD AAN NATUURSTUDIE, NATUURBESCHERMING, HEEMSCHUT, GEOLOGIE, FOLKLORE, BUITENLEVEN EN TOERISME — ONDER LEIDING VAN A. V. FEY EN MET MEDEWERKING VAN VERSCHILLENDE AUTORITEITEN IN BINNEN- EN BUITENLAND — UITGEGEVEN DOOR A. G. SCHOONDERBEEK TE LAREN —

Foto K. Zwart *Zon en zomer, op Hollands wijde wateren*

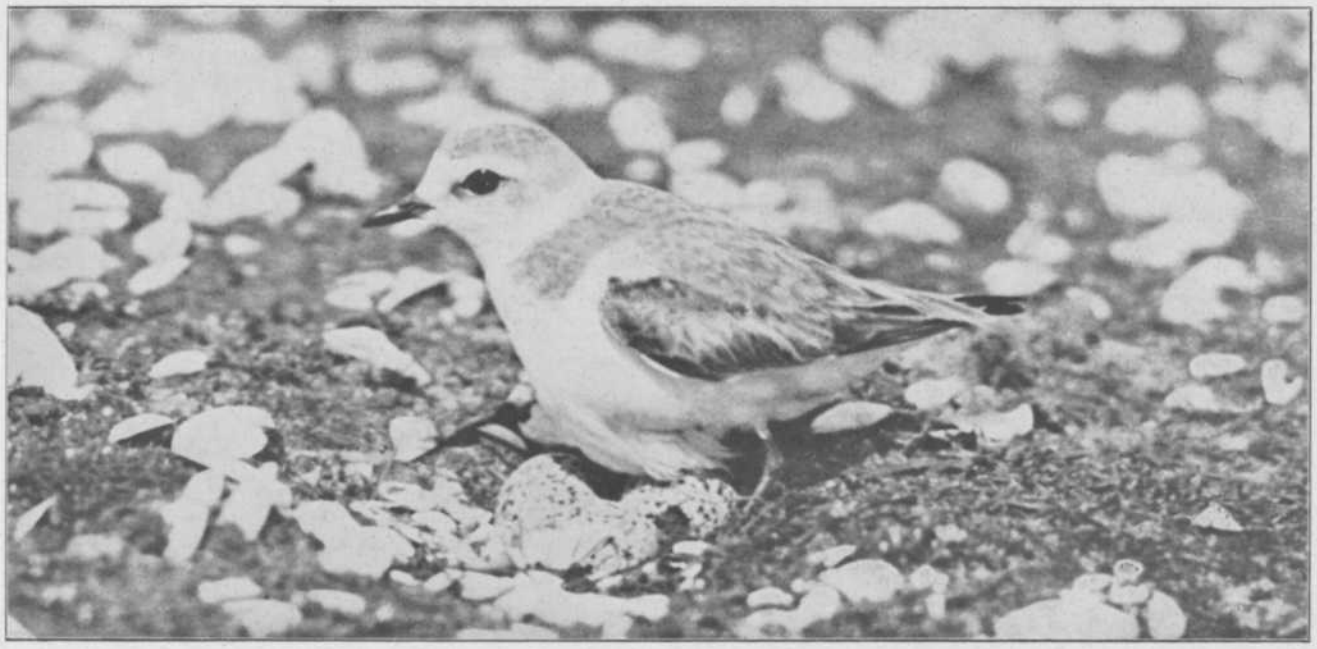

„. . . wordt onze aandacht getrokken door strandpleviertjes . . ."

SCHUILHUTHERINNERINGEN (II) door SIMON DE WAARD

Met foto's van den schrijver

DE lucht is vervuld van het gekrijsch der vischdieven; waarheen we het oog ook wenden, overal zien we de slankgebouwde sterntjes, die zich in sierlijken vlucht naar zee spoeden of daar met een vischje in den snavel van terugkeeren. Wanneer we dicht in de buurt van hun nesten of jongen komen, hebben we direct een heelen troep alarmeerende vogels boven ons, waarvan er af en toe eentje met 'n nijdigen schreeuw op ons af komt schieten.

Van tijd tot tijd hooren we ook het vinnige „rètsj, rètsj" van overvliegende dwergsterns, die ginds op de schelpenvlakte hun nesten hebben, of het harde „starriét" van een groote stern, die zich met een blinkend vischje in den snavel in de richting van de broedplaats spoedt.

Er bevinden zich op het strand drie groote-sternkolonies, die bij elkaar wel een paar duizend paren bevatten. In zoo'n groote-sternkolonie liggen de nesten, die in den regel twee prachtig getinte eieren bevatten, zoowat een halven meter van elkaar; de vogels zitten dus dicht opeen te broeden en wanneer ze nu gestoord worden (bijv. doordat enkele menschen de kolonie komen bezichtigen), vliegt de heele troep van honderden blanke vogels tegelijk op en blijft dan als een witte wolk boven de broedplaats hangen. Dat is 'n wondermooi gezicht!

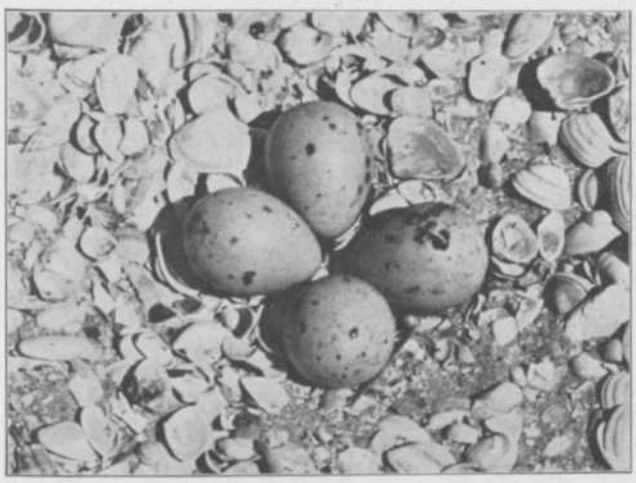

Een prachtig klutenlegsel

't Nest van een groote stern

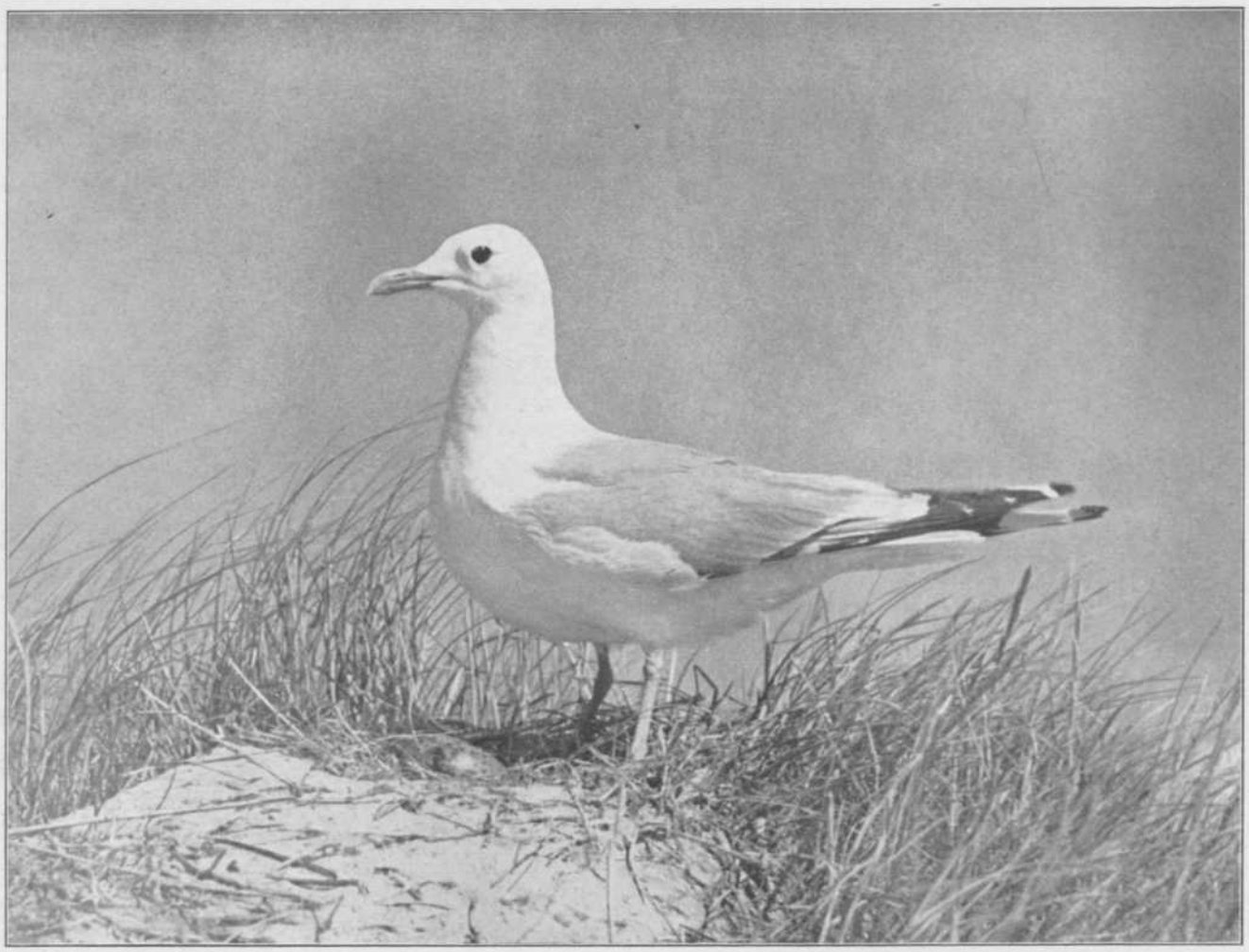

„Die prachtig blanke meeuw, scherp afstekend tegen de strakblauwe lucht"

Bekend is, dat de groote sterns wanneer hun legsel in gevaar komt, weinig of geen pogingen doen om dit te verdedigen, van welke lafhartigheid (of is het onverschilligheid?) door de eierroovers uit de vogelwereld nog al eens partij wordt getrokken. Vooral de jonge zilvermeeuwen kunnen soms op een vreeselijke manier huishouden in zoo'n grootesternkolonie en wanneer de mensch niet ingrijpt (bijv. door vergiftigde eieren neer te leggen), rusten de boosdoeners niet voor alle eieren opgegeten of vernield zijn. Ook de scholeksters en de nog laat in het voorjaar bij ons doortrekkende jonge stormmeeuwen doen zich wel eens tegoed aan de eieren der groote sterns.

Van tijd tot tijd wordt onze aandacht getrokken door strandpleviertjes, die met hangende vleugels en gespreiden staart voor ons uit dribbelen, 'n vertooning, die er op wijst, dat we in de buurt van eieren of jongen zijn. Uitkijken is dan de boodschap!

Ook 'n bontbekplevier vertoont bij onze nadering deze zoogenaamde verlammingsverschijnselen; als we stilstaan, fladdert hij als een dikke mot om ons heen en gaat dan telkens in broedhouding op het strand zitten. De vogel stelt zich zóó aan, dat we begrijpen, dat hij jongen heeft; voor z'n eieren zou hij zich niet zoo druk maken. We zetten ons vrachtje (de schuilhut) even neer en scherp uitkijkend loopen we voorzichtig verder. Kijk, daar zit een jonge bontbek; doodstil zit de kleine dreumes in elkaar gedoken. Door zijn prachtige schutkleur gaat hij totaal in de omgeving verloren. Een aardige vondst! Vermoedelijk zitten er nog een paar in de buurt, doch we zullen er maar niet naar zoeken. We nemen onze kist weer op en verdwijnen met spoed uit de omgeving van de bontbekkenfamilie.

Af en toe onderbreken we onze wandeling om even uit te blazen, want we hebben het geducht warm. Onbarmhartig brandt het zonnetje, dat nog hoog aan den wolkenloozen hemel staat, op onzen schedel. Wel komt er een beetje wind van zee, maar het is niet in staat eenige verkoeling te brengen.

Voor ons uit ontdekken we opeens een bijna vliegvluggen jongen scholekster, die, als we naderbij komen, op een rennetje zijn heil in de vlucht zoekt,

Dat is een wondermooi gezicht

terwijl de oude vogel schel roepend boven ons komt vliegen.

Even later zien we een kluut, die zich zeer zonderling gedraagt. Met over den grond sleepende vleugels waggelt hij voor ons uit, draait een halven slag om en valt dan op z'n zij. Steeds met de vleugels slaand blijft de vogel liggen, maar als we dichterbij komen, staat hij op en sleept zich met moeite weer wat verder. Je zou denken: die maakt het niet lang meer. Maar geen nood! Die heele vertooning heeft slechts ten doel ons van de in de buurt liggende eieren weg te lokken. Onze komediant blijkt de eigenaar te zijn van een prachtig, lichtgekleurd legsel.

We komen nu in de buurt van het stormmeeuwnest. De in de omgeving broedende vischdieven vliegen krijschend boven ons hoofd en met den kijker zoeken we tusschen de dooreen dwarrelende vogels, maar er is geen stormmeeuw te zien. „Hier moet het toch zoowat zijn", zegt m'n vriend en inderdaad, na even zoeken heeft hij het nest teruggevonden. Glanzend in de zon liggen daar de twee groote, donkerbruine eieren op een onderlaag van verdroogde helmsprieten voor ons. Het nest ligt bovenop 'n meterhoog duintje. Wat nu? De schuilhut is minstens 'n halven meter te laag! Gelukkig hebben we wat losse plankjes meegenomen; vier daarvan blijken lang en stevig genoeg om in den grond te worden gestoken en zoo als „pilaren" de schuilhut te dragen. Binnenin komt 'n rechtopstaande plank met 'n ander plankje in evenwicht erop: de stoel! Het onderste, open gedeelte van de schuilhut omwikkelen we met een stuk jute en de zaak is voor elkaar. Met gerechtvaardigen trots bekijken we het resultaat van onzen noesten arbeid. Dan komen we pas tot de ontdekking, dat ik er nog in moet. Terwijl m'n vriend het gevaarte vasthoudt, kruip ik met toestel en statief voorzichtig tusschen twee plankjes door en.... het wachten is nu maar op de stormmeeuw. M'n makker wenscht me: „Succes" en verdwijnt dan, uitgeleide gedaan door de woedend krijschende sterns.

Van lieverlee keert de rust onder de sterns terug en door het kijkgat zie ik er verscheidene in m'n onmiddellijke nabijheid bij hun nest neerstrijken. Na 'n minuut of vijf hoor ik plotseling het onmiskenbare, „klagende" stormmeeuwgeluid, nu eens

Onze komediant blijkt eigenaar te zijn van een prachtig, lichtgekleurd legsel

dichtbij, dan weer verder af. De vischdieven voor me blijven rustig zitten broeden; aan het nijdige „tjèrrrr, tjèrrrr" merk ik, dat overvliegende sterns de meeuw op zijn huid zitten. Als ik in m'n nieuwsgierigheid een poging doe om door een kiertje van het dak te kijken, beweegt de schuilhut zoo onrustbarend op z'n wankele planken-beenen, dat ik verder maar stil blijf zitten wachten. Na een paar minuten hoor ik 'n zacht plofje boven m'n hoofd en ik begrijp, dat de stormmeeuw neergestreken is. Even later hoor ik enkele trippelpasjes boven me, de meeuw is opgevlogen; 'n schaduw valt op de eieren en.... ik kan m'n oogen niet geloven: daar staat de stormmeeuw naast het nest. Een gezicht, dat ik niet licht vergeten zal: die prachtig blanke meeuw, scherp afstekend tegen de strakblauwe lucht. Het zoele windje, dat door de helm ritselt, speelt af en toe met z'n smetteloos witte borstveeren. Ik durf me niet te bewegen, als gefascineerd door het flonkerende, donkerbruine oog, dat wantrouwend naar het kijkgat van de schuilhut gericht is. Bij tusschenpoozen stoot 'n vischdief naar de meeuw, die dan met een korten snauw inelkaar duikt. 'n Heelen tijd staat de meeuw vlak boven zijn eieren en op een gegeven oogenblik waag ik 't om den sluiter te laten werken. Wat ik niet had durven denken gebeurt: de meeuw trekt zich niets aan van het geluid en laat zich na 'n poosje voorzichtig op de eieren zakken. De vischdieven vallen hem nu niet langer aan.

'n Tijd lang zit de vogel dan rustig te broeden. Als na 'n poosje het plankje, waar ik op zit, plotseling verschuift, maak ik, in een poging om m'n evenwicht te bewaren, zoo'n herrie, dat de stormmeeuw verschrikt wegvliegt. Maar gelukkig komt hij spoedig terug.

En weer gebeurt hetzelfde als de eerste maal: zoolang de meeuw rondvliegt en ook wanneer hij naast het nest *staat* vallen de vischdieven hem aan, maar zoodra hij gaat *zitten* laten de vischdieven den vogel met rust. Hoe dit te verklaren? Ik heb zoo het vermoeden, dat de in het voorjaar doortrekkende stormmeeuwen niet alleen den grooten sterns maar ook den vischdieven wel eens een eitje ontrooven. Wanneer dit werkelijk gebeurt, zou de herinnering hieraan voor de vischdieven een reden kunnen zijn, om in een rondvliegende of bij een nest staande stormmeeuw (al is dit dan zijn eigen nest) een gevaar

„Voor ons ontdekken we opeens een bijna vliegvluggen scholekster . . .''

te zien en dus heftig aan te vallen, terwijl de ondervinding hen geleerd heeft, dat ze van een broedende (dus zittende) stormmeeuw niets te duchten hebben. Natuurlijk zijn ook nog andere verklaringen voor hun gedrag te geven, maar in ieder geval zullen we in het komende voorjaar eens goed op de stormmeeuwen letten.

Nadat de stormmeeuw voor de tweede maal op het nest is gekomen, blijft hij een tijdlang zonder onderbreking zitten broeden; op den duur krijgt de vogel het te kwaad met de warmte; af en toe zit hij met geopende snavel te hijgen.

Vanuit de schuilhut heb ik het gezicht op verscheidene vischdievennesten. Van tijd tot tijd wordt er een broedende vogel afgelost en 'n paar maal zie ik bij een paartje, dat twee kleine jongen heeft, hoe zoo'n peuter gevoerd wordt. Aan het gedrag van de jongen kan ik zien, wanneer een van de ouden met 'n vischje in de buurt is: met geopende bekjes en drukbewegende vleugelstompjes zitten ze dan naar boven te kijken. Hoe ze hun ouders tusschen al die rondvliegende sterns ontdekken, lijkt een wonder; ik vermoed echter, dat ze hen aan een voor onze ooren niet waarneembaar verschil in geluid herkennen. Een tijdje verstrijkt, zonder dat er iets bijzonders gebeurt.

Maar opeens komt er leven in de brouwerij! Wat er aan de hand is, kan ik niet zien, maar ik hoor de vischdieven nijdig krijschen. Ik zit te raden, wat toch wel hun ergernis opgewekt mag hebben, tot ik boven me het zachte roepen van 'n stormmeeuw hoor; even later kondigt 'n lichte plof op de schuilhut me aan, dat nummer twee geland is. Ik hoor met tusschenpoozen het woedend gekrijsch van de vischdieven als ze naar de meeuw op de schuilhut stooten. Op het laatst laten ze hem met vrede, waardoor ik vermoed, dat de meeuw boven me is gaan *zitten*.

Jonge bontbek

„De vischdieven blijven rustig zitten broeden . . ."

Een uur verloopt; de meeuw op het nest zit te soezen. Van den ander hoor noch zie ik iets; hij heeft het schijnbaar best naar z'n zin daar boven op de schuilhut. Ik had nog zoo'n hoop, dat hij naast den broedenden vogel zou gaan staan, maar dat gebeurt helaas niet; graag had ik gezien, hoe de vischdieven hier op gereageerd zouden hebben.

Langzaam maar zeker verstrijkt de tijd. Dan hoor ik opeens het alarmeerend gekrijsch van de vischdieven, eerst nog veraf, maar dan steeds dichter en dichter. Nu gaan de vischdieven in m'n omgeving een voor een op de wieken; hun scherpe alarmkreten verscheuren de lucht.

De stormmeeuwen verdwijnen geluidloos en dan zie ik even later m'n vriend aankomen. Als hij me uit de kist geholpen heeft en we ons uit de omgeving van het nest verwijderen, hebben we voortdurend een grooten troep tierende vischdieven boven ons, maar de stormmeeuwen zijn weer nergens te zien.

DE STERRENHEMEL VAN 15 AUGUSTUS 15 SEPTEMBER 1936

door Dr. A. C. DE KOCK

OP de sterrenkaartjes is weergegeven het aspect van den Noordelijken en den Zuidelijken sterrenhemel, voor het midden van ons land, op resp.:

15 Aug.	te	2 u.		's nachts
23 ,,	,,	1 u.	30 m.	,,
31 ,,	,,	1 u.		,,
8 Sept.	,,	0 u.	30 m.	,,
15 ,,	,,	24 u.		,,

Deze en alle volgende tijdsopgaven zijn uitgedrukt in Amsterdamschen Zomertijd. De dagelijksche schijnbare beweging des hemels wordt aangeduid door de pijlen aan den rand. Door een kruis nabij de Poolster is de Noordpool des hemels aangegeven.

De Maan: 17 Aug.: N.M.; 25 Aug.: E.K.; 1 Sept. V.M.; 8 Sept.: L.K.; 15 Sept.: N.M.

De planeten:

Mercurius staat te dicht bij de Zon om waargenomen te kunnen worden.

Venus: idem.

Mars komt tegen het midden van Augustus aan